

T.C.
ANAYASA
1. Bölüm

Esas No: 2014/6220
Karar No: 2019/
Karar Tarihi: 18.07.2019

ANAYASA MAHKEMES N N 18/7/2019 TAR HL VE 2014/6220 SAYILI
KARARI (B REYSEL BA VURU)

(A HS m. 3, 5) (2709 S. K. m. 5, 17, 19) (5237 S. K. m. 86) (2911 S. K. m. 24) (5271 S. K. m. 91, 141, 231) (6216 S. K. m. 46, 50, Geç. m. 1) (SELMOUNI - FRANSA DAVASI) (LABITA - TALYA DAVASI) (RANINEN - F NLAND YA DAVASI) (ERDO AN YA IZ - TÜRK YE DAVASI) (GAFGEN - ALMANYA DAVASI) (ÇEL K VE MRET - TÜRK YE DAVASI) (SAÇILIK VE D ERLER - TÜRK YE DAVASI) (ANY. MAH. 18.09.2013 T. 2012/969 E.) (ANY. MAH. 12.02.2013 T. 2012/832 E.) (ANY. MAH. 17.07.2014 T. 2013/293 E.) (ANY. MAH. 09.09.2015 T. 2013/2438 E.) (ANY. MAH. 17.09.2013 T. 2012/752 E.) (ANY. MAH. 23.01.2014 T. 2013/841 E.) (ANY. MAH. 09.09.2015 T. 2013/1943 E.) (ANY. MAH. 28.09.2017 T. 2014/5097 E.) (ANY. MAH. 21.09.2017 T. 2014/12302 E.)

*** ncelemekte oldu unuz karar Resmi Gazete'de yayımlanmamı olup kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr adresinden alınmı tır.

B R NC BÖLÜM

KARAR

KEMALETT N RIDVAN YALIN BA VURUSU

Ba vuru Numarası: 2014/6220

Karar Tarihi: 18/7/2019

Ba kan: Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler: Serdar ÖZGÜLDÜR

Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf evki HAKYEMEZ

Raportörler: Melek KARAL SAUNDERS

Sinan ARMA AN

Ba vurucu: Kemalettin Rıdvan YALIN

Vekili: Av. Cem GÖK

I. BA VURUNUN KONUSU

1. Ba vuru; gösteri yürüyü ü yapan gruba müdahale eden polis memurunun açtı ı ate sonucu meydana gelen yaralanma neticesinde ortaya çıkan maddi ve manevi zararın giderilmesi talep edilen tam yargı davasında yeterli bir tazminata hükmedilmemesi nedeniyle eziyet yasa ının, gözaltı süresinin a ılması nedeniyle de ki i hürriyeti ve güvenli i hakkının ihlal edildi i iddialarına ili kindir.

II. BA VURU SÜREC

2. Ba vuru 30/4/2014 tarihinde yapılmı tır.

3. Ba vuru, ba vuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmu tur.

4. Komisyonca ba vurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmi tir.

5. Bölüm Ba kanı tarafından ba vurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmi tir.

6. Ba vuru belgelerinin bir örne i bilgi için Adalet Bakanlığı na (Bakanlık) gönderilmi tir. Bakanlık, görü ünü bildirmi tir.

7. Ba vurucu, Bakanlık görü üne kar ı beyanda bulunmamı tır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Ba vuru formu ve eklerinde ifade edildi i ekliyle ilgili olaylar özetle öyledir:

9. Agos gazetesi yazarı Hrant Dink'in ölümünün birinci yıl dönümü nedeniyle çalı tı ı gazetede 19/1/2008 tarihinde bir toplantı düzenlenmi tir.

10. Sayısının 3.000-3.500 oldu u tahmin edilen göstericiler, toplantıdan sonra sloganlar e li inde Taksim Meydanı'na do ru yürüyü e geçmi tir.

11. Kolluk görevlileri tarafından tutulan tutana a göre yürüyü ün bir a amasında göstericilerden bazıları ta , i e gibi maddelerle polislere, etraftaki dükkânlara ve mutat seferini yapan tramvaya saldırmı tır.

12. Meydana gelen ta kınlı ın önlenmesi amacıyla olay yerine gelen polis ekibinde yer alan bir görevlinin silahıyla ate açması sonucunda ba vurucu, sa diz kapa ının altından yaralanmı ; baca ında tibia kırı ı meydana gelmi tir.

13. Yaralanmasının ardından ba vurucu, yakında bulunan bir ma azaya sı nmı ; ça rılan acil servis ekibi tarafından Taksim İlk Yardım E itim ve Ara tırma Hastanesine götürülmü tür.

14. Bu arada ba vurucu ile birlikte olaylara aktif ekilde katıldı ı dü ünülen toplam 15 ki i, saat 19.30 itibarıyla kolluk tarafından gözaltına alınmı tır.

A. Ba vurucu ile lgili Olarak Yapılan lemler

1. Tedavi süreci

15. Taksim E itim ve Ara tırma Hastanesi tarafından düzenlenen 29/1/2008 tarihli sa ılık

kurulu raporunda; ba vurucunun 19/1/2008 tarihinde ate li silah yaralanmasına ba lı sa tibia kırığı nedeniyle Hastanelerinin Acil Servisine getirildi i, kendisine uzun bacak alçı uygulandı ı ve 25/1/2008 tarihinde taburcu edildi i belirtilerek iki ay süreyle istirahatinin uygun oldu u de erlendirmesine yer verilmi tir.

16. Aynı Hastane tarafından düzenlenen 1/4/2008 tarihli sa lık kurulu raporunda; 28/3/2008 tarihinde yapılan kontrolde bacadaki kaynamanın yetersiz oldu unun saptandı ı, bu nedenle tekrar kontrol edilmek üzere istirahatinin 28/4/2008 tarihine kadar uzatılmasının uygun görüldü ü hususlarına yer verilmi tir.

17. Bu tarihten sonra muhtelif sa lık kurulu larına yaptı ı ba vurular üzerine düzenlenen sekiz ayrı raporla ba vurucunun istirahat süresi 26/11/2008 tarihine kadar uzatılmı tir.

18. Ba vurucunun 26/11/2008 tarihinde Adli Tıp Kurumu Ba kanlı ı Beyo lu Adli Tıp ube Müdürlü ü tarafından yapılan muayenesi üzerine düzenlenen raporda;

i. Taksim E itim ve Ara tırma Hastanesinin 29/1/2008 tarihli raporunda, ate li silah yaralanması ile gelen ba vurucuda sa tibia kırığı nın saptandı ı,

ii. Bu durumun ba vurucunun hayatını tehlikeye sokmadı ı,

iii. Yaralanmanın basit tıbbi müdahale ile giderilecek ölçüde hafif olmadı ı,

iv. Kırığı nın ya am fonksiyonlarına etkisinin a ır (5) derecede oldu u yönünde görü bildirilmi tir.

2. Ceza Yargılaması Süreci

19. Kendisiyle birlikte gözaltına alınan di er 14 ki inin 20/1/2008 tarihinde serbest bırakılmasına ra men ba vurucunun tedavi altında olması nedeniyle bu tarihte Cumhuriyet Ba savcılı ına getirilemedi inin, gözaltı süresinin sona ermesine ra men serbest bırakılmadığı nın anla ılması üzerine Beyo lu Cumhuriyet Ba savcılı ı, Beyo lu İçe Emniyet Müdürlü üne yazdı ı 24/1/2008 tarihli müzekkereyle ba vurucunun derhâl serbest bırakılması talimatını vermi tir. Talimat uyarınca ba vurucu aynı gün serbest kalmı tir.

20. Ba vurucu ve onunla birlikte gözaltına alınan ki iler hakkında kamu malına zarar verme, 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyü leri Kanunu'na muhalefet etme isnadıyla stanbul 22. Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmı tir.

21. Yapılan yargılama sonunda 5/12/2011 tarihinde ba vurucunun -atılı suçları i ledi i subuta ermedi inden- beraatine karar verilmi tir.

22. Karar, ba vurucu yönünden temyiz edilmedi inden 13/12/2011 tarihinde kesinle mi tir.

B. Ba vurucuyu Yaralayan Kolluk Görevlisi Hakkında Yürütülen Ceza Kovu turması

23. Ba vurucunun yaralanmasına yol açan kolluk görevlisi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca zor kullanma yetkisine ili kin sınırın a ılması suretiyle kasten yaralama suçu nedeniyle kamu davası açılmı tir.

24. stanbul 18. Asliye Ceza Mahkemesinde yürütülen yargılama sonucunda, ölüm olayının yıl dönümünde toplanan grubun Beyo lu stiklal Caddesi'ne do ru yürüyü e geçti i, burada tedbir alan polis memurlarının kalabalı ı uyarmasına ra men yürüyü e devam etmesi ve polis memurlarına direnmesi üzerine sanık polis memurunun silahı ile

göstericileri engellemek için hedef gözetmeksizin ate etti i ve bunun sonucunda ba vurucunun sa lık raporunda belirtildi i ekilde yaralandı ı, olayda silah kullanmaya ili kin artların olu madı ının ve zor kullanma yetkisinin a ıldı ının anla ılması kar ısında atılı suçun i lendi inin sabit oldu u gerekçesiyle sanı ın 1 yıl 5 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmi ve hükmün açıklanması geri bırakılmı tır.

25. Ba vurucu vekilleri tarafından karara kar ı stanbul 18. A ır Ceza Mahkemesi nezdinde yapılan itiraz 2/8/2012 tarihinde reddolunmu ve karar kesinle mi tir.

C. Ba vurucunun Yaralanması Sonucunda U radı ını ddia Etti i Zararların Tazminine Yönelik dari Dava Süreci

26. Ba vurucu; olayların ya andı ı sırada Taksim'de tesadüfen bulundu unu, kolluk görevlileri tarafından sebepsiz bir ekilde ve do rudan üzerine ate edilmesi sonucunda yaralandı ını, acil servise getirildi inde polis memurları tarafından sorgulandı ını ve hastanede kaldı ı be gün boyunca fiilen gözaltında oldu unu iddia ederek bu eylemler sonucunda maruz kaldı ı maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemiyle 27/5/2008 tarihinde ç i leri Bakanlı ına ba vurmu tur. Ba vurunun reddi üzerine aynı istemle stanbul

6. dare Mahkemesinde tam yargı davası açarak 10.000 TL maddi ve 5.000 TL manevi tazminat talep etmi tir.

27. stanbul 6. dare Mahkemesi Hâkimli i 31/12/2012 tarihli kararıyla, ba vurucunun yaralanması nedeniyle idarenin a ır hizmet kusuru bulundu u iddiasıyla dava açılmı sa da ba vurucunun toplantıya katıldı ı, ba vurucu alanda gösterici grupla birlikte bulunmasının tamamen tesadüf oldu unu ileri sürmü se de uzun bir süre göstericilerle aynı yönde yürüdü ü anla ılan ba vurucunun gösterilere katılan ve polise saldıran grubun içinde yer aldı ı sonucuna varıldı ı, ya anan olay nedeniyle "Cumhuriyet Savcısının emri ile gözaltında tutuldu u", polisin olayla ilgili olarak ba vurucunun ifadesine ba vurmasının görevi oldu u, bunun dı ında kolluk tarafından ba vurucuya hakaret edildi i yönünde herhangi bir tanı ın ya da ifadenin bulunmadı ı, hastanede bulundu u süre boyunca kapısında kolluk bulunmasının ba vurucunun güvenli inin sa lanmasına yönelik oldu u, buna göre zararlar idarenin eylemi arasında nedensellik ba ı bulunmadı ından kusurlu veya kusursuz sorumluluk ilkelerine dayanılarak idarenin sorumlulu una hükmedilemeyece i gerekçesiyle davanın reddine karar verdi tir.

28. Karara kar ı yapılan itirazı inceleyen stanbul Bölge dare Mahkemesi 10/7/2013 tarihli kararıyla, ba vurucunun yaralanmasına sebep olan polis memuru hakkında zor kullanma yetkisine ili kin sınırın a ılması suretiyle kasten yaralama isnadıyla açılan ceza davasında Mahkemenin fiili sabit gördü ü ve sanı ın cezalandırılmasına, ayrıca iyi hâli dolayısıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verdi i, öte yandan ba vurucu hakkında kamu malına zarar verme isnadıyla açılan davada sanıkların müsnet suçu i lediklerinin sübuta ermedi i gerekçesiyle ayrı ayrı beraatlerine karar verildi ini dikkate alarak olayda hizmeti yürüten kamu görevlisinin görev kusuru nedeniyle davalı idarenin hizmet kusurunun bulundu u sonucuna varıldı ından olu an zarardan davalı idarenin sorumlu oldu u, maddi zarar iddialarına ili kin herhangi bir belgenin dava dosyasına sunulmadı ı, manevi zararlar yönünden ise olayın olu una göre ba vurucunun da katkısı dikkate alınarak takdiren 2.500 TL manevi tazminat ödenmesinin hakkaniyete uygun oldu u gerekçesiyle kararın maddi tazminat talebinin reddine ili kin kısmın belirtilen gerekçeyle onanmasına, manevi talep isteminin kısmen kabulüne karar verdi tir. Mahkeme, ba vurucunun haksız olarak gözaltında tutulmasından kaynaklanan tazminat talebi hakkında herhangi bir de erlendirme yapmamı ; hükmolunan manevi tazminat tutarı için 15/7/2008 tarihinden itibaren yasal faiz i letilmesini öngörmü tür. Davalı idare tarafından ba vurucu aleyhine hükmedilen vekâlet ücretinin tahsili amacıyla icra takibi yapılmı ve ba vurucudan 890 TL tahsil edilmi tir.

29. Ba vurucunun kararın reddine ili kin kısmına kar ı kararın düzeltilmesi kanun yoluna

yaptı ı ba vuru 26/2/2014 tarihinde reddolunmu ve karar kesinle mi tir.

30. Nihai karar 1/4/2014 tarihinde ba vurucuya tebli edilmis , ba vurucu 30/4/2014 tarihinde bireysel ba vuruda bulunmu tur.

IV. LG L HUKUK

A. Ulusal Hukuk

31. 2911 sayılı Kanun'un "Toplantı veya gösteri yürüyü ünün da ıtılması" kenar ba lıklı 24. maddesi olay tarihinde yürürlükte olan ekliyle öyledir:

"Kanuna uygun olarak ba layan bir toplantı veya gösteri yürüyü ü, daha sonra 23 üncü maddede belirtilen kanuna aykırı durumlardan bir veya birkaçının vuku bulması sebebiyle, Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyü ü haline dönü üirse:

a) Hükümet komiseri toplantı veya gösteri yürüyü ünün sona erdi ini bizzat veya düzenleme kurulu aracılı ı ile toplulu a ilan eder ve durumu en seri vasıta ile mahallin en büyük mülki amirine bildirir.

b) Mahallin en büyük mülki amiri, yazılı veya acele hallerde sonradan yazı ile teyit edilmek kaydıyla sözlü emirle, mahallin güvenlik amirlerini veya bunlardan birini görevlendirerek olay yerine gönderir.

Bu amir, toplulu a Kanuna uyularak da ılmalarını, da ılmazlarsa zor kullanılaca ını ihtar eder. Topluluk da ılmazsa zor kullanılarak da ıtılır. Bu geli meler hükümet komiserince tutanaklarla tespit edilerek en kısa zamanda mahallin en büyük mülki amirine tevdi edilir.

(a) ve (b) bentlerindeki durumlarda güvenlik kuvvetlerine kar ı fiili saldırı veya mukavemet veya korudukları yerlere ve ki ilere kar ı fiili saldırı hali mevcutsa, ihtara gerek olmaksızın zor kullanılır.

Toplantı ve gösteri yürüyü üne 23 üncü madde (b) bendinde yazılı silah, araç, alet veya maddeler veya sloganlarla katılanların bulunması halinde bunlar güvenlik kuvvetlerince uzakla tırılarak toplantı ve gösteri yürüyü üne devam edilir. Ancak, bunların sayıları ve davranı ları toplantı veya gösteri yürüyü ünü Kanuna aykırı addedilerek da ıtılmasını gerektirecek derecede ise yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.

Toplantı ve gösteri yürüyü üne silah, araç, alet veya maddeler veya sloganlarla katılanların tanınması ve uzakla tırılmasında düzenleme kurulu güvenlik kuvvetlerine yardım etmekle yükümlüdür.

Toplantı veya gösteri yürüyü lerinin Kanuna aykırı olarak ba laması hallerinde; güvenlik kuvvetleri mensupları, olayı en seri ekilde mahallin en büyük mülki amirine haber vermekle beraber, mevcut imkanlarla gerekli tedbirleri alır ve olaya müdahale eden güvenlik kuvvetleri amiri, toplulu a da ılmaları, aksi halde zor kullanılarak da ıtılıcaklar ihtarında bulunur ve topluluk da ılmazsa zor kullanılarak da ıtılır."

32. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Gözaltı" kenar ba lıklı 91. maddesinin (1), (3) ve (5) numaralı fıkraları öyledir:

"(1) Yukarıdaki maddeye göre yakalanan ki i, Cumhuriyet Savcılı ınca bırakılmazsa, soru turmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yirmidört saati geçemez. Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre oniki saatten fazla olamaz.

.....

(3) Toplu olarak i lenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya üpheli sayısının çoklu u nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebli edilir.

.....

(5) Yakalama i lemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ili kin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine kar ı, yakalanan ki i, müdafii veya kanunî temsilcisi, e i ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sa lamak için sulh ceza hâkimine ba vurabilir. Sulh ceza hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet yirmidört saat dolmadan ba vuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya gözaltına alma veya gözaltı süresini uzatmanın yerinde oldu u kanısına varılırsa ba vuru reddedilir ya da yakalananın derhâl soru turma evrakı ile Cumhuriyet Savcılı ında hazır bulundurulmasına karar verilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözle me Hükümleri

33. Avrupa nsan Hakları Sözle mesi'nin (Sözle me) 3. maddesi öyledir:

"Madde 3 - kence yasa ı

Hiç kimse i kenceye, insanlık dı ı ya da onur kırıcı ceza veya i lemlere tabi tutulamaz. "

34. Sözle me'nin 5. maddesinin ilgili kısımları öyledir:

"1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. A a ıda belirtilen haller dı ında ve yasanın öngördü ü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlü ünden yoksun bırakılamaz:

.....

c) Ki inin bir suç i ledi inden üphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulundu u veya suç i lemesine ya da suçu i ledikten sonra kaçmasına engel olma zorunlulu u kanaatini do uran makul gerekçelerin varlı ı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;

.....

5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma i leminin ma duru olan herkes tazminat hakkına sahiptir."

2. Avrupa nsan Hakları Mahkemesinin çtihadı

35. Avrupa nsan Hakları Mahkemesi (A HM), Sözle me'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasa ının demokratik toplumların en temel de eri oldu unu vurgulamı tır. Terörizmle ya da organize suçla mücadele gibi en zor artlarda dahi Sözle me'nin ma durların davranı larından ba ımsız olarak i kence, insanlık dı ı ya da onur kırıcı ceza veya i lemlerden men etti i belirtilmi tir. Kötü muamele yasa ının Sözle me'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermedi i içtihatlarda hatırlatılmı tır (Selmouni/Fransa [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/ talya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

36. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele oldu unu söylenebilmesi için eylemin minimum a ırlık e i ini a ması beklenir (Raninen/Finlandiya, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; Erdoğan Ya ız/Türkiye, B. No: 27473/02, 6/3/2007 §§ 35-37; Gafgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88-90; Costello-Roberts/Birle ik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

37. A HM, Sözle me'nin 3. maddesinin tartı ılabilir ve makul üphe uyandıran kötü muamele iddialarının etkin biçimde soru turma yükümlülü ü getirdi ine dikkat çekmektedir (Labita/ talya, § 131). A HM'in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soru turmanın ba ımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını ve yetkili makamların titizlikle ve çabuklukla çalı masını gerektirmektedir (Mammadov/Azerbaycan, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; Çelik ve mret/Türkiye, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

38. A HM, insan hakları ihlalleri ile ilgili iddialarda soru turma yükümlülü ünün mutlaka iddiayı kabul etme anlamına gelmedi ini ancak iddiaların ciddiye alınması ve adil bir sonucu garanti eden bir usulle soru turulması gerekti ini birçok kararında dile getirmi tir (Saçılık ve di erleri/Türkiye, B. No: 43044/05, 45001/05, 5/7/2011, §§ 90-91).

39. Öte yandan Sözle me'ye taraf devletlerin 3. madde kapsamındaki usule ili kin yükümlülüklerinin ikinci boyutu, hakkın ihlalinin gerçekleş ti inin tespit edildi i noktada ma duruna ulusal düzeyde yeterli bir giderim sa lanmasını gerektirmektedir. A HM, ihlal iddiaları hakkında yapılacak soru turmanın etkili ve kapsamlı olmasının yanı sıra gerekli oldu unda devletin kötü muamele ma durlarına yeterli tazminat sa lama veya en azından maruz kaldı ı kötü muamelenin yol açtı ı zararın giderimi için yeterli olanaklar sunmak zorunda oldu una dikkat çekmektedir (Gafgen/Almanya, §§ 116-118).

40. A HM'e göre Sözle me'nin 5. maddesinin (5) numaralı fıkrasında öngörülen tazminat hakkı, ulusal bir makam veya Sözle me kurumları tarafından bu maddenin di er fıkralarından birinin ihlal edildi inin sabit bulundu u varsayımına dayanır (N.C./ talya [BD], B. No: 24952/94, 18/12/2002, § 49). Sözle me'nin 5. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları kapsamında bir özgürlükten yoksun bırakılma için tazminat almak üzere ba vuru imkânının bulunması hâlinde anılan maddenin (5) numaralı fıkrasına uygunluk sa lanmı olacaktır (Wassink / Hollanda, B. No: 12535/86, 27/9/1990, § 38).

41. A HM'e göre bir müdahalenin telafi edilmesine yönelik hukuk yollarının ba arısızlı ı mahkemenin sonradan zaman bakımından yargı yetkisine dâhil edilemez (Blecic/Hırvatistan, B. No: 59532/00, 8/3/2006, §§ 77-79). A HM, Korizno/Litvanya (B. No: 68163/01, 28/9/2006) kararında zaman bakımından yetkisinin ba ladı ı tarihten önce ba vurucunun gözaltına alınmasının sona erdi ini belirterek Sözle me'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ihlal edildi i ikâyetinin yanı sıra (5) numaralı fıkrasının ihlal edildi i iddiasını da incelememi tir.

V. NCELEME VE GEREKÇE

42. Mahkemenin 18/7/2019 tarihinde yapmı oldu u toplantıda ba vuru incelenip gere i dü ünüldü:

A. Ki i Hürriyeti ve Güvenli i Hakkının hılal Edildi ine li kin ddi a

1. Ba vurucunun ddiaları ve Bakanlık Görü ü

43. Ba vurucu;

i. Gazeteci Hrant Dink'in ölüm yıl dönümü dolayısıyla 19/1/2008 tarihinde yapılan yürüyü sırasında ya anan olaylar sırasında tesadüfen olay mahallinin yakınında

bulundu unu,

ii. Haksız ve kanuna aykırı olarak yakalanmasının ardından kaldırıldı ı hastanesinin odasında Cumhuriyet savcısının talimatıyla gözaltına alındı ını,

iii. 20/1/2008 tarihi saat 19.25 itibarıyla yirmi dört saatlik gözaltı süresi dolmasına ra men ek gözaltı kararı verilmeden be gün süreyle gözaltında hukuka aykırı bir biçimde tutuldu unu ve 24/1/2008 günü saat 16.30'da serbest bırakıldı ını,

iv. Bu süre zarfında kollu un kapısında nöbet tutu unu, yakınları ve avukatıyla görüşmelerine engel çıkardı ını,

v. Haksız tutulma nedeniyle u radı ı zararların giderimi talebini de içeren davada stanbul Bölge dare Mahkemesinin ilk derece mahkemesinin istemin reddine ili kin kararının maddi tazminata ili kin kısmını gerekçesini de i tirerek onadı ını, manevi tazminat istemini ise kısmen kabul etti ini,

vi. Usulüne uygun olarak alınmı bir gözaltı kararı olmaksızın be gün süreyle gözaltında tutulmu olması hususundaki talep ve iddialarıyla ilgili olarak menfi veya müspet bir de erlendirme yapmaksızın bu hükmün kuruldu unu belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan ki i hürriyeti ve güvenli i hakkı ile 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildi ini ileri sürmü tür.

44. Bakanlık, gözaltında tutma nedeniyle ileri sürülen iddiaların Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen ki i hürriyeti ve güvenli i kapsamında incelenmesi gerekti i fakat mevcut ba vuruda 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında tazminat davası açılmadı ından ba vuru yollarının tüketilmedi i yönünde görüş bildirmi tir.

2. De erlendirme

45. Anayasa Mahkemesi, olayların ba vurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile ba lı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Ba vurucunun yasal süre dolmasına ra men be gün süreyle haksız biçimde gözaltına tutulmasından kaynaklanan iddia ve taleplerinin idare mahkemelerinin kararlarında kar ılanmadı ını ileri sürmek suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildi i iddiasının Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen ki i hürriyeti ve güvenli i hakkıyla ili kili oldu u görüldü ünden adil yargılanma hakkı yönünden ayrıca inceleme yapılmasının gerekli olmadı ı de erlendirilmi tir.

46. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi ile dokuzuncu fıkrası öyledir:

"...Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun artlarını kanun gösterir.

.....

Bu esaslar dı ında bir i leme tâbi tutulan ki ilerinin u radıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir."

47. Ba vurucunun bu bölümdeki ikâyetlerinin Anayasa'nın ki i hürriyeti ve güvenli i hakkını düzenleyen 19. maddesi kapsamında incelenmesi gerekir.

48. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kurulu u ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası öyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinle en nihai i lem ve kararlar aleyhine

yapılacak bireysel ba vuruları inceler."

49. Anılan hüküm gere ince Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi 23/9/2012 tarihinden sonra kesinle en nihai i lem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel ba vurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ili kin bu düzenleme kar ısında anılan tarihten önce kesinle mi nihai i lem ve kararları da içerecek ekilde yetki kapsamının geni letilmesi mümkün de ildir (G.S., B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

50. Somut olayda ba vurucu 19/1/2008 tarihinde tedavisinin yapıldı ı hastanedeki odada kolluk görevlilerinin sürekli denetimine tabi tutulmak suretiyle gözaltına alınmı tır. Ba vuru dosyasında yer alan Beyo lu Cumhuriyet Ba savcılı ının Beyo lu İç Emniyet Müdürlü üne yazdı ı 24/1/2008 tarihli talimat yazısında; ba vurucu ile birlikte gözaltına alınan di er ki ilerin 20/1/2008 günü Cumhuriyet Ba savcılı ına getirilerek ifadelerinin alınmalarının ardından serbest kaldıkları ancak ba vurucunun Taksim İlk Yardım E itim ve Ara tırma Hastanesinde tedavi altında olması nedeniyle Ba savcılıklarına getirilemedi i, aynı gün gözaltı süresi dolmasına ra men serbest bırakılmadı ının anla ıldı ı belirtilerek derhâl serbest bırakılması hususları kayıtlıdır. Bu itibarla gözaltına alma ve kanuni süreyi a acak ekilde gözaltında tutma nedeniyle ba vurucunun hürriyetinden yoksun bırakılmasının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında hukuki olmadı ına ili kin iddiası, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamında de ildir.

51. Ba vurucu ayrıca gözaltı i lemleri nedeniyle açtı ı tazminat davasında iddialarıyla ilgili herhangi bir de erlendirme yapılmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildi ini ileri sürmektedir.

52. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin ki i hürriyeti ve güvenli i hakkına sahip oldu u ilke olarak konuktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında ekil ve artları kanunda gösterilmek artıyla ki ilerin özgürlü ünden mahrum bırakılabilece i durumlar sınırlı olarak sayılmı tır. Maddenin dördüncü, be inci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında ki i hürriyeti ve güvenli i hakkına müdahalede bulunan ki ilere tanınan güvencelere ili kin düzenlemelere yer verilmi tir.

53. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise bu esaslar dı ında bir i leme tabi tutulan ki ilerin u radıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödenece i ifade edilmi tir. Anılan fıkrada yer alan "bu esaslar dı ında bir i leme tabi tutulan ki iler" ifadesi ile maddenin di er tüm fıkralarında belirtilen kurallara aykırı bir i leme tabi kılınmanın ki iye tazminat hakkı do urdu u belirtilmi tir. Buna göre maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında belirtilen durumlara aykırı ekilde ki i hürriyeti ve güvenli i hakkına müdahalede bulunulması ya da ki i hürriyeti ve güvenli i hakkına müdahale edilen kimsenin maddenin dördüncü, be inci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarındaki güvencelerden yararlandırılmaması hâlinde u ranılan zararlar devlet tarafından ödenecektir.

54. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlal edilip edilmedi ini Anayasa Mahkemesinin belirleyebilmesi için öncelikle ba vurucunun anılan maddenin di er fıkralarında belirtilen esaslar dı ında bir i leme tabi tutulup tutulmadı ını incelemesi gerekmektedir. Yapılacak bu inceleme sonucunda ba vurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir i leme tabi tutuldu u ve bu kapsamda u radı ı zararın devlet tarafından tazminat hukukunun genel prensiplerine göre ödenmedi i tespit edilirse Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlali söz konusu olabilecektir (A HM'in yakla ımı için bkz. § 40).

55. Anayasa Mahkemesi, ba vurucunun hürriyetinden yoksun bırakılmasının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında hukuka uygun olup olmadı ını inceleyememektedir. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin dı ında olması

nedeniyle hukukili ini inceleyemedi i bir hürriyetten yoksun bırakılma hâlini, dolayısıyla ba vurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlal edildi i iddiasını incelemesi de mümkün de ildir. Anılan ikâyet bakımından da zaman bakımından yetkisizlik söz konusudur (Aziz Yıldırım (4), B. No: 2014/4476, 16/4/2015, § 34).

56. Zira bireysel ba vuruya konu müdahaleyi telafi etmeyi amaçlayan hukuk yollarının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin ba ladı ı tarihten sonra olumsuz biçimde sonuçlanması, müdahaleyi Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi içine her zaman sokmaz (Safkan Aydo du, B. No: 2014/7498, 5/4/2017, § 47). Bu ba lamda 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunun Anayasa Mahkemesinin bireysel ba vurularda zaman bakımından yetkisinin ba ladı ı tarihten sonra tüketilmi olmasının bir önemi bulunmamaktadır (A HM'in yakla ımı için bkz. § 41). Bununla birlikte belirtilmelidir ki ba vurucu, kararın düzeltilmesi amacıyla yazmı oldu u talep dilekçesinde gözaltına alınması ve gözaltında hukuka aykırı ekilde tutulması nedeniyle herhangi bir ikâyette bulunmamı ; iddialarını haksız ekilde yaralanması temelinde dile getirmi tir.

57. Açıklanan gerekçelerle ba vurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez oldu una karar verilmesi gerekir.

B. Eziyet Yasa ının hlal Edildi ine li kin ddia

1. Ba vurucunun ddiaları ve Bakanlık Görü ü

58. Ba vurucu;

i. Gazeteci Hrant Dink'in ölüm yıl dönümü olan 19/1/2008 tarihinde dola mak amacıyla Beyo lu- stiklal Caddesi'nde bulundu unu,

ii. Burada çıkan olaylar sonucunda kolluk görevlisi tarafından silahla aya ından vurularak yaralandı ını,

iii. Polise kar ı mukavemet eden grupla kendisinin herhangi bir ba lantısının bulunmadı ını,

iv. Nitekim hakkında kamu malına zarar verme ve 2911 sayılı Kanun'a muhalefet etme suçlarından açılan davada her iki isnat yönünden beraatine karar verildi ini,

v. Ambulansla yakındaki bir hastanenin acil servisine kaldırıldı ında polislerin kötü muamelesine maruz kaldı ını,

vi. Kendisini yaralayan kolluk görevlisi hakkında açılan davada suçun sabit görülerek sanık hakkında öngörülen 1 yıl 5 ay 15 gün hapis cezası hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildi ini,

vii. Yaralanması sonucunda 29/1/2008 tarihinden 26/11/2008 tarihine kadar çalı madı ını, yaralanmanın derecesinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olmadı ını,

viii. Yaralanması nedeniyle u radı ı zararlarının giderimi için açtı ı davada maddi tazminat talebinin reddine, manevî tazminat talebinin ise kısmen kabulüne karar verildi ini,

ix. hhalin a ırlı ı dikkate alındı ında hükmolunan tazminatın ölçülü ve hakkaniyete uygun olmadı ını belirterek kötü muamele yasa ının ve etkili ba vuru hakkının ihlal edildi ini ileri sürmektedir.

59. Bakanlık görüşünde; gösteri sırasında bir polis memurunun silahını ateşlemesiyle baba vurucunun bacağından yaralandığı olay sebebiyle baba vurucu lehine 2.500 TL manevi tazminat verildiği ve ateş eden polis memuru hakkında açılan kamu davasında 1 yıl 5 ay 15 gün hapis cezasına hükmedildiği ve hükmün açıklanmasının geri bırakıldığı, söz konusu davalar nedeniyle baba vurucunun mağduriyetinin giderilip giderilmediği yönünde değerlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir.

2. Değerlendirme

60. Anayasa Mahkemesi, olayların baba vurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile baba vurucu olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, § 16). Baba vurucunun etkili baba vuru hakkının ihlal iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında incelenmesi gerektiği de değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

61. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bireysel baba vuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir." 62. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde bireysel baba vurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceği öngörülmüştür.

63. Öte yandan Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları ile 5. maddesi şöyledir:

"Herkes, ya da ailesi, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

.....

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle baba vurucu olmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

....."

64. Anayasa'nın 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişilerin temel hak ve özgürlüklerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle baba vurucu olmayan surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

65. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası, mağdurların eylemi veya yetkililerin saiki ne olursa olsun kötü muamele yasağının ihlal edilmemesi gerektiğini vurgular. Saikin önemi ne kadar yüksek olursa olsun en zor koşullarda bile işkence, eziyet veya insan haysiyetiyle baba vurucu olmayan muamele yapılamaz. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrası gereğince savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde bile bu yasağın askıya alınmasına izin verilmemiştir. Anılan maddelerdeki hakkın mutlaklık niteliğini güçlendiren felsefi temel, söz konusu kişilerin eylemi ve suçun niteliği ne olursa olsun herhangi bir istisnaya, haklılaştırıcı faktöre veya menfaatlerin tartılmasına izin vermemektedir (Cezmi Demir ve diğ. lerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 104).

66. Kötü muamele yasağı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülüğünün bir

de usul boyutu bulunmaktadır. Bu çerçevede bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutuldu una ili kin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar ba lıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandı ında devlet, sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sa layabilecek etkili resmî bir soru turma yürütmek durumundadır. Bu soru turmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir ekilde uygulanmasını güvenceye almak ve faillerin hesap vermelerini sa lamaktır. Bu olanaklı olmazsa kötü muamele yasa ı sahip oldu u öneme ra men pratikte etkisiz hâle gelecek ve kötü muamele faillerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak ki iler haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (Cezmi Demir ve di erleri, §§ 110, 111).

67. Yürütülecek ceza soru turmalarının amacı, ki inin maddi ve manevi varlı ını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir ekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermelerini sa lamaktır. Bu bir sonuç yükümlülü ü de il uygun araçların kullanılması yükümlülü üdür. Di er taraftan burada yer verilen de erlendirmeler hiçbir ekilde Anayasa'nın 17. maddesinin ba vuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma, cezalandırma hakkı veya tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yükledi i anlamına gelmemektedir (Cezmi Demir ve di erleri, § 77). Ancak usul yükümlülü ünün bir unsuru olarak tespit edilen sorumlulara fiilleriyle orantılı cezalar verilmeli ve ma dur açısından uygun giderim sa lanmalıdır (enol Gürkan, B. No: 2013/2438, 9/9/2015, § 105).

68. Bireysel ba vurulara ili kin ikâyetlerin incelenmesinde Anayasa Mahkemesinin sahip oldu u rol ikincil nitelikte olup icra edilen bir soru turmadaki delilleri de erlendirmek kural olarak yargı mercilerinin i i oldu undan Anayasa Mahkemesinin görevi, bu mercilerin maddi olaylara ili kin yaptıkları de erlendirmenin yerine kendi de erlendirmesini koymak de ildir. Kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin yetkisi, Anayasa'da güvence altına alınmı temel hak ve özgürlüklerden Sözle me ve buna ek Türkiye'nin taraf oldu u protokoller kapsamında bulunanlarla sınırlıdır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin cezai sorumluluk ba lamında suça ya da masumiyete ili kin bir bulguya ula ma görevi bulunmamaktadır. Di er taraftan yargı mercilerinin bulguların Anayasa Mahkemesini ba lamamasına ra men normal artlar altında bu mercilerin maddi olaylara ili kin yaptı ı tespitlerden ayrılmak için de kuvvetli nedenlerin bulunması gerekir (Cezmi Demir ve di erleri, § 96).

69. Somut olayda, gösteri yürüyü üne kollu un yaptı ı müdahale sırasında kolluk görevlisi tarafından ba vurucunun ate li silahla baca ından yaralandı ı ve yaralanmanın basit tıbbi müdahale ile giderilebilir nitelikte olmadı ı anla ılmaktadır. Ba vurucu yaralanma dolayısıyla 29/1/2008 ile 26/11/2008 tarihleri arasında çalı amamı tır.

70. Öte yandan olayla ilgili yürütülen soru turma sonucunda ba vurucuyu yaralayan kolluk görevlisi tespit edilmi ve zor kullanma yetkisinin sınırının a ılması suretiyle 5237 sayılı Kanun'un 86. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen kasten yaralama suçunu i ledi i isnadıyla hakkında kamu davası açılmı tır. Yapılan yargılama sonucunda 31/5/2012 tarihinde stanbul 18. Asliye Ceza Mahkemesi, sanı ın atılı suçu i ledi i kanaatiyle 1 yıl 5 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, sabıkasız olu u ve bir daha suçu i lemeyece i yönünde edinilen kanaate dayanarak 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesi uyarınca ilgili hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermi tir.

71. Buna göre olayda kuvvet kullanımında sınırın a ılması suretiyle Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında devletin negatif yükümlülü üne aykırı davranıldı ı hususunun derece mahkemelerince geçerli bir ekilde tespit edildi i de erlendirilmektedir. Öte yandan ba vurucunun maruz kaldı ı eylemin amacı, etkisi ve sonuçları bir bütün olarak de erlendirildi inde eylemin eziyet olarak nitelendirilebilece i sonucuna varılmaktadır.

72. Anılan karar, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin ba ladı ı tarih

olan 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiştir. Bunun yanı sıra başvurucunun eziyet yasaının ihlal edildiği iddialarını yalnızca idare mahkemesinde açılan tam yargı davasında hükümlenen tazminatın yetersizliğine dayandırdığı, dolayısıyla eziyet yasaının usul boyutunun ihlal edildiği iddiasını ileri sürdüğü ancak kendisini yaralayan kolluk görevlisi hakkında yürütülen ceza yargılamasında ulaşılan sonuç yönünden bir ikâyette bulunmadığı görülmektedir.

73. Diğer taraftan başvurucunun yaralanması nedeniyle ücretini iddia ettiği zararların giderimi için açtığı davada Mahkemenin 25/4/2008 tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte 2.500 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine karar verdiği anlaşılmaktadır. Bu durumda eylemle ilgili olarak failin tespit edilerek hakkında ceza soruşturmasının yapıldığı hususu da gözönünde bulundurularak başvurucuya manevi zararları için ödenmesine karar verilen tazminatın yeterli ve etkili bir giderim imkânı sunup sunmadığının, buna göre başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalkmadığının incelenmesi gerekmektedir.

74. Bireysel başvuru yoluyla hak ihlali iddialarının incelenmesinde idare ve derece mahkemeleri tarafından başvuru lehine bir tedbir ya da kararın alınması suretiyle ihlalin tespit edildiği, verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli biçimde giderildiğinin anlaşıldığı durumlarda ilgilinin mağdur sıfatının ortadan kalktığı Anayasa Mahkemesince kabul edilmektedir. Bu iki koşul yerine getirildiği takdirde bireysel başvuru mekanizmasının ikincil niteliği dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin inceleme yapmasına gerek kalmamaktadır. Bu kapsamda Anayasa'nın 17. maddesine ilişkin ikâyvetler açısından gerektiğinde yürütülecek kapsamlı bir ceza soruşturmasını müteakip makul bir tazminata hükmedilmesi ile sonuçlanan idari dava yolu, mağdur sıfatını ortadan kaldıracak etkili bir başvuru yoludur (Serpil Kerimoğlu ve diğ. erleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013 §§ 61, 74; Sadık Koçak ve diğ. erleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 83; İker Başer ve diğ. erleri, B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 46).

75. Mağdur sıfatının ortadan kalkması, özellikle ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği ve ihlali tespit eden kararın gerekçesi ile bu kararın ardından ilgili açısından üretilen zararların varlığını devam ettirip ettirmediğine bağlıdır. Başvuruculara sunulan telafi imkânının uygun ve yeterli olup olmadığı kararı, söz konusu temel hak ve özgürlüğün ihlalinin niteliği gözönünde bulundurularak dava koullarının tamamının değerlendirilmesi sonucunda verilebilecektir. Bu çerçevede bir başvuru mağdur sıfatı, Anayasa Mahkemesi önünde ikâyvet ettiği durum için aynı zamanda idari veya yargısal bir kararla kendisine ödenmesine karar verilen tazminata da bağlı olabilecektir (Sadık Koçak ve diğ. erleri, § 84; İker Başer ve diğ. erleri, § 47).

76. Ceza yargılamasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetki sınırı dışında kaldığı, başvuru tarafından bu yargılamaya ilişkin bir ikâyvet dile getirilmediği sadece verilen tazminatın yetersizliğinin ikâyvet konusu edildiği başvuruda, eziyet yasaının ihlal edildiği iddiaları hakkında ceza yargılamasının ulaştırılması sonuçlar dikkate alınmakla birlikte ceza yargılamasını yürüten derece mahkemelerinin saptadığı negatif yükümlülüğe aykırılığın sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yönelik yeterli giderimin sağlanıp sağlanmadığı konusunda bir değerlendirme yapılması olanaklı değildir. Bu sonuçta devletin negatif yükümlülüğüne aykırı eylem nedeniyle başvuru üzerindeki etkisi yönünden eziyet olarak değerlendirilebilecek eylemden ötürü başvuru lehine cüzi bir manevi tazminata hükmedilmesiyle başvuru mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı değerlendirilmiştir.

77. Bu nedenle açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan eziyet yasaının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

78. Somut olaydaki gibi eziyet yasa ına aykırılık olu turan eylemin tespit edildi i ve ba vurucunun ihlal iddialarının lehe ödenen tazminat tutarının yetersizli ine dayandırıldı ı olaylarda ihlalin var olup olmadı ının tespiti için daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmi benzer durumlar için öngörülen tazminat tutarları ile somut olayda öngörülen tazminat tutarının kar ıla tırılması gereklidir.

79. Bu açıdan de erlendirildi inde kolluk görevlileri tarafından toplumsal olaylara müdahale edilmesi sırasında atılan gaz fi e inin yüzüne isabet etmesi sonucunda yaralanan bir ki i tarafından yapılan bireysel ba vuruda Anayasa Mahkemesi, ba vurucunun insan haysiyetiyle ba da mayan muameleyle maruz kaldı ını, olayda kötü muamele yasa ının maddi ve usul boyutuyla ihlal edildi ini tespit ederek ba vurucuya 25.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verdi tir (Özlem Kır, B. No: 2014/5097, 28/9/2017).

80. Öte yandan Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumundaki kötü muamele nedeniyle i kence ve kötü muamele yasa ının ihlal edildi i iddiasını inceledi i di er bir ba vuruda, ba vurucunun mü ahede odasında yakla ık altı saat ayaklarından ve elleri arkasından kelepçeli olarak tutulmasını eziyet olarak nitelendirerek Anayasa'nın 17. maddesinin maddi ve usul boyutuyla ihlal edildi ini tespit etmi ; manevi zararlarının giderimi için ba vurucuya 10.000 TL tazminat ödenmesine karar verdi tir (Cihan Koçak, B. No: 2014/12302, 21/9/2017).

81. Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda hükmetti i tazminat tutarları ile kar ıla tırıldı ında somut olayda hükmolunan tazminat tutarının önemli ölçüde az oldu u, buna göre ba vurucunun manevi zararları yönünden yeterli bir giderimin sa lanmadı ı sonucuna ula ılmı tır. Buna göre eziyet yasa ının usul yönünden ihlal edildi ine karar verilmesi gerekir.

82. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasa ının usule ili kin boyutunun ihlal edildi ine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

83. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları öyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, ba vurucunun hakkının ihlal edildi ine ya da edilmedi ine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmı sa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde ba vurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladı ı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak ekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

84. Ba vurucu, maddi zararları için aleyhine hükmolunan ve davalı idarenin icra takibi konusu yaparak tahsil etti i 900 TL vekâlet ücreti ile birlikte 5.900 TL ve manevi zararları için 10.000 TL tazminat talebinde bulunmu tur.

85. Ba vuruda, eziyet yasa ının usul bakımından ihlal edildi i sonucuna varılmı tır.

86. Ba vurucu manevi zararlarının kar ılanması için ilk derece mahkemesinden 5.000 TL tazminat talep etmi olup yargılama sonucunda 2.500 TL ödenmesine hükmedilmi tir. Bu durumda yargılamanın yenilenmesine karar verilerek dosyanın mahkemeye gönderilmesi hâlinde yargılama konusu yapılacak miktar reddolunan 2.500 TL ile sınırlı olacaktır.

Anayasa Mahkemesince de tazminata hükmedilebilece i dikkate alındı ında elde edilebilecek tazminat miktarının büyüklü üne göre yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesinde hukuki yarar bulunmamaktadır. Bu nedenle ba vurucunun maruz kaldı ı manevi zarar ve u radı ı hak ihlali nedeniyle -taleple ba lı kalınarak- yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları kar ılı ında ba vurucuya net 10.000 TL ödenmesine karar verilmesi gerekir.

87. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için ba vurucunun u radı ını iddia etti i maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet ba ı bulunmalıdır. Ba vurucu, davalı idare lehine hükmedilen vekâlet ücreti nedeniyle maddi zarara u radı ını ileri sürmü ise de maddi tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle herhangi bir ihlal sonucuna ula ılmadı ı, dolayısıyla maddi tazminat talebinin reddedilmesi sebebiyle aleyhine vekâlet ücreti hükmedilmesinin ba vurucu açısından maddi bir zarar do urmayaca ı, bu iddiası haricinde de maddi zararı olu tu u konusunda somut bir belge sunmadı ı anla ıldı ından ba vurucunun maddi tazminat talebinin reddedilmesi gerekir.

88. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden olu an toplam 2.681,10 TL yargılama giderinin ba vurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Ki i hürriyeti ve güvenli i hakkının ihlal edildi ine ili kin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL ED LEMEZ OLDU UNA,

2. Eziyet yasa ının ihlal edildi ine ili kin iddianın KABUL ED LEB L R OLDU UNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasa ının usul boyutunun HLAL ED LD NE,

C. Ba vurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMES NE, tazminata ili kin di er taleplerin REDD NE,

D. 206,10 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden olu an toplam 2.681,10 TL yargılama giderinin BA VURUCUYA ÖDENMES NE,

E. Ödemelerin, kararın tebli ini takiben ba vurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığı na ba vuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdi i tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FA Z UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örne inin bilgi amacıyla stanbul Bölge dare Mahkemesi (E.2013/10719, K.2013/10745) ile stanbul 6. dare Mahkemesine (E.2008/1171, K.2012/2752) GÖNDER LMES NE,

G. Kararın bir örne inin Adalet Bakanlığı na GÖNDER LMES NE 18/7/2019 tarihinde OYB RL YLE karar verildi.